

Uspokojení pohledávky zajištěného věřitele při oddlužení

Pro uspokojení pohledávky zajištěného věřitele při oddlužení platí konkursní režim, když zajištění věřitelé mají právo požadovat uspokojení z plného výtěžku zpeněžení zajištění a při zpeněžování se postupuje podle konkursních pravidel, na druhé straně ale nemají při oddlužení plněním splátkového kalendáře právo na jiné uspokojení zajištěné pohledávky než jen ze zajištění (§ 398 odst. 3 poslední věta insolvenčního zákona), takže po vyčerpání hodnoty zajištění již při oddlužení nedostávají ničeho dalšího. Jsou také (právě proto, že se uspokojují jinak) vyloučeni z hlasování o způsobu oddlužení (§ 402 odst. 1 insolvenčního zákona). Insolvenční zákon tím pouze bere na vědomí fakt, že zajištění věřitelé nemají důvod ovlivňovat způsob (formu) oddlužení proto, že práva ze zajištění jsou jim garantována ve stejném rozsahu bez zřetele k tomu, jak budou hlasovat. Právě okolnost, že postavení zajištěných věřitelů je při oddlužení (co do realizace zajištění) v zásadě stejné jako při konkursu, pak opodstatňuje závěr, že stejný „konkursní“ režim se prosazuje i pro účinky popření pohledávky zajištěného věřitele dlužníkem (a ten nemá popěrné právo, jež by za trvání konkursu zabránilo zjištění jím popřené pohledávky).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 ICdo 60/2014, ze dne 31.8.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. H., zastoupeného Mgr. M.P., advokátkou se sídlem v H., proti žalovanému Red orange s. r. o., se sídlem v P., o určení pohledávky, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 29 ICm 390/2014, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníků J. H. a I. H., vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. KSBR 29 INS 20221/2013, o dovolání žalobce proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. května 2014, č. j. 29 ICm 390/2014, 13 VSOL 60/2014-11 (KSBR 29 INS 20221/2013), tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Usnesením ze dne 11. února 2014, č. j. 29 ICm 390/2014-3, zastavil Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“) řízení o žalobě (podané 6. února 2014), kterou se žalobce (dlužník J. H.) domáhal vůči žalovanému (Red orange s. r. o.) určení, že pohledávka žalovaného ve výši 219.871,07 Kč, přihlášená do insolvenčního řízení vedeného na majetek žalobce neexistuje, je neplatná a činí 23.666,66 Kč (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Žalovaný přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek vykonatelnou pohledávku ve výši 219.871,07 Kč, zajištěnou nemovitostmi ve vlastnictví dlužníka.

[2] Při přezkumném jednání, jež se konalo dne 6. ledna 2014, přezkoumal insolvenční správce přihlášenou pohledávku jako vykonatelnou a zajištěnou a ani zčásti ji nepopřel co do pravosti, výše či pořadí.

„Dlužníci“ (žalobce a jeho manželka I. H.) popřeli při přezkumném jednání pohledávku co do její výše, tvrdíce, že činí 50.000 Kč (jak je uvedeno v přezkumném listu žalovaného).

Na tomto základě pak uzavřel, že vzhledem k ustanovení § 410 odst. 2 zákona [182/2006 Sb.](#), o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), nemá v insolvenčním řízení, v němž je zjištěný

úpadek dlužníka řešen oddlužením, popření pohledávky zajištěného věřitele dlužníkem účinek jejího popření (insolvenčním) správcem.

Nadto je k podání žaloby při popření vykonatelné pohledávky oprávněn toliko insolvenční správce (i když ji popřel dlužník) a lhůta k tomu uplynula marně 9. února 2013.

Proto insolvenční soud postupoval dle ustanovení § 104 zákona 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), a řízení zastavil, neboť žalobu podala osoba, která není způsobilá být navrhovatelem a „úkon dlužníků“ nemá účinek popření pohledávky insolvenčním správcem.

K odvolání žalobce Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 30. května 2014, č. j. 29 ICM 390/2014, 13 VSOL 60/2014-11 (KSBR 29 INS 20221/2013), změnil usnesení insolvenčního soudu v bodě I. výroku tak, že žaloba se odmítá (první výrok) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

Odvolací soud - odkazuje na ustanovení § 160 odst. 4, § 199 odst. 1 až 3 a § 410 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona - dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

[1] Námitky, které směřují k průběhu přezkumného jednání, nejsou důvodné. Z protokolu o přezkumném jednání ze dne 6. ledna 2014, jehož se osobně zúčastnil i žalobce a jeho manželka, vyplynulo, že dlužníci se osobně vyjádřili k přezkoumávané pohledávce žalovaného a své popěrné právo uplatnili tak, že uznali pohledávku žalovaného jen co do částky 50.000 Kč; nad tuto částku ji popřeli. Tomu odpovídá i obsah přezkumného listu pohledávky žalovaného. Insolvenční soud upozornil dlužníky, že jde o vykonatelnou pohledávku a poučil je o lhůtě k podání žaloby o určení pohledávky a o tom, že tuto žalobu lze podat „prostřednictvím insolvenčního správce“. Okolnost nesprávného poučení o možnosti podat incidenční žalobu „prostřednictvím insolvenčního správce“, není právně významná; navíc žalobce jako dlužník určovací žalobu podal.

[2] Odvolací soud se neztotožňuje s názorem insolvenčního soudu, že žalobce „není osobou způsobilou být navrhovatelem“. Způsobilost být účastníkem soudního řízení (sporu o určení pohledávky), má ten, kdo má právní osobnost (§ 15 a násl. zákona [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, § 19, § 20 odst. 1 o. s. ř.). Od způsobilosti být účastníkem soudního řízení (procesní způsobilosti), je třeba odlišovat právo podat žalobu, s jehož nedostatkem zákon obecně spojuje zamítnutí žaloby.

[3] Osoby, které mají právo podat určovací žalobu, vymezuje insolvenční zákon obecně tak, že aktivně legitimován je přihlášený věřitel nevykonatelné pohledávky, jehož pohledávka byla popřena insolvenčním správcem (§ 198 insolvenčního zákona), insolvenční správce, který popřel vykonatelnou pohledávku přihlášeného věřitele (§ 199 insolvenčního zákona) a přihlášený věřitel, který popřel pohledávku jiného (přihlášeného) věřitele (§ 200 insolvenčního zákona). Tato úprava je dále modifikována v ustanoveních, kterými je řešen postup při jednotlivých způsobech řešení úpadku.

[4] Insolvenční zákon obsahuje speciální procesní úpravu pro případ nedostatku aktivní legitimace k podání žaloby v incidenčním sporu, podle které lze odmítnout žalobu podanou neoprávněnou osobou (tj. osobou, která nemá právo takovou žalobu podat) podle § 160 odst. 4 insolvenčního zákona.

[5] Z hlediska práva žalobce k podání žaloby o určení jím (a jeho manželkou) popřené pohledávky žalovaného je významné, že v insolvenčním řízení dlužníků byl zjištěn úpadek, který je řešen oddlužením (plněním splátkového kalendáře dle schváleného způsobu oddlužení). Proto je třeba aktivní legitimaci žalobce, který je dlužníkem v insolvenčním řízení, v jehož rámci je veden tento incidenční spor, posuzovat také z hledisek dle § 410 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona. Podle označených ustanovení má za trvání účinků schválení oddlužení popření pohledávky dlužníkem shodné účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem jen ve vztahu k pohledávce nezajištěného věřitele. Jde-li o vykonatelnou pohledávku nezajištěného věřitele, „získává“ dlužník postavení insolvenčního správce a má právo podat žalobu na určení popřené pohledávky dle § 199

odst. 1 insolvenčního zákona. V důvodech popření pravosti nebo výše pohledávky je dlužník omezen dle § 410 odst. 3 insolvenčního zákona. Popření pohledávky zajištěného věřitele však popsané účinky nemá.

[6] V této věci žalobce (jako dlužník) popřel na přezkumném jednání vykonatelnou pohledávku žalovaného, který je zajištěným věřitelem (jeho pohledávka je zajištěna smluvním zástavním právem na nemovitostech). Jejím popřením proto dlužník nezískal právo podat žalobu na určení neexistence pohledávky v popřené výši a není tudíž osobou oprávněnou k jejímu podání. Proto je namíste odmítnout jeho žalobu dle § 160 odst. 4 insolvenčního zákona. Odvolací soud proto podle § 220 odst. 1 o. s. ř. změnil v dotčeném směru usnesení insolvenčního soudu.

[7] Závěrem odvolací soud uvádí, že lze sice souhlasit s názorem žalobce, že obecná úprava režimu popírání pohledávek zařazená pod ustanovení části první, hlavy páté, insolvenčního zákona se subsidiárně uplatní pro přezkum a popírání pohledávek při jednotlivých způsobech řešení úpadku dlužníka dle části druhé zákona, žalobce však nesprávně vyhodnotil úpravu obsaženou v § 410 odst. 2 insolvenčního zákona, která právo dlužníka popírat pohledávky věřitelů za trvání účinků oddlužení se shodnými účinky jako insolvenční správce omezuje pouze na pohledávky nezajištěných věřitelů. Odpověď na žalobcovu námitku „nelogičnosti“ takového omezení dlužníka spočívá ve zvláštním postavení zajištěných věřitelů dle insolvenčního zákona. Úpravou § 410 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona není žalobce jako dlužník vyloučen z práva popírat pohledávky všech přihlášených věřitelů, ovšem účinky jeho úkonu jsou limitovány dle § 192 odst. 3 insolvenčního zákona.

[8] K námitce porušení článku 2 odst. 3 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod lze uvést, že domáhat se ochrany práv lze jen stanoveným postupem. Proto nelze přisvědčit ani námitce žalobce spočívající v odkazu na úpravu konkursních řádů účinnou do roku 1950. Stejně tak nelze přisvědčit názoru žalobce na možnost přiměřeného použití § 267a o. s. ř., neboť úpravu soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce lze použít v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech jen v případě dle § 7 věty za středníkem insolvenčního zákona. Insolvenčnímu správci dle zákona přísluší právo, nikoli povinnost, popírat pohledávky přihlášených věřitelů a je jeho věcí, zda svého práva využije. Proto mu nelze vytýkat, že některou z přihlášených pohledávek nepopřel, což však nemá dopad na jeho odpovědnost v případě porušení povinnosti dle § 37 odst. 1 insolvenčního zákona. Námitka žalobce proti postupu soudu v insolvenčním řízení (jímž měl být porušen princip vyjádřený v § 5 písm. a/ insolvenčního zákona), založená na tom, že insolvenční soud měl insolvenčnímu správci uložit vyloučení pohledávky, která je předmětem tohoto sporu, je z výše uvedených důvodů nevýznamná. Odvolací námitky žalobce proto odvolací soud hodnotí jako nedůvodné.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Konkrétně jde podle dovolatele o to, že soud mu nepřiznává právo podat žalobu o určení pravosti pohledávky (určovací žalobu) za situace, kdy exekučním titulem je veřejná listina (exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti), jež je neplatná in fraudem legis (není rozhodnutím ve věci samé). Potud poukazuje i na dikci § 410 odst. 3 insolvenčního zákona.

Přitom míní, že žádné ustanovení insolvenčního zákona nevylučuje ani nezakazuje jeho právo podat incidenční žalobu a prostřednictvím § 7 insolvenčního zákona se dovolává aplikace § 267a o. s. ř. Oběma soudům v daných souvislostech vytýká, že mechanicky citují předpisy, které se týkají práv jiných věřitelů (insolvenčního správce a věřitelů), aniž by uvedly, odkud vyvozují nemožnost dlužníka podat incidenční žalobu.

Dále dovolatel přestírá Nejvyššímu soudu k řešení otázku, zda v případě, že se soudy domnívají, že podání má být zamítnuto nebo odmítnuto, mají zkoumat hmotně právní skutečnosti, které opravňují

k závěru, že procesní postavení subjektů může být (vzhledem k ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona) změněno ve prospěch dlužníka, a vzhledem k závažnosti tvrzených skutečností provést dokazování. Přitom poznamenává, že to odvolací soud neprovedl s chybným poukazem na ustanovení 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř (když insolvenční zákon má vlastní úpravu v ustanovení § 94 odst. 2 písm. a/).

A konečně dovolatel žádá, aby se Nejvyšší soud zabýval i otázkou, zda ustanovení § 411 odst. 2 insolvenčního zákona není lex specialis ve vztahu k ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona.

Nesprávné právní posouzení věci spatřuje dovolatel v tom, že:

[1] Odvolací soud v rozporu s právními předpisy tvrdí, že „v insolvenčním řízení, v němž je zjištěný úpadek dlužníka řešen oddlužením, nemá popření pohledávky zajištěného věřitele dlužníkem účinek jejího popření správcem. Tento právní závěr má za rozporný s § 410 odst. 2 insolvenčního zákona.

[2] Závěr odvolacího soudu, že dlužníku nenáleží popěrné právo u zajištěné pohledávky není správný proto, že nelze zajistit neplatnou pohledávku nebo pohledávku neexistující. Odvolací soud pak pominul i ustanovení § 411 odst. 2 insolvenčního zákona, z jehož dikce se podle dovolatele podává, že odmítnutí žaloby nevede ke zjištění pohledávky.

[3] Ustanovení insolvenčního zákona, na která odkazují soudy, nevyklučují možnost dlužníka, který popřel pohledávku, podat incidenční žalobu. Jestliže obě soudní instance neuznávají jako důkazní prostředek samotný rozsah putativního zajištění (zástavním právem), který je nižší, než přihlášená pohledávka, ani tvrzení, které opravňují podezření z nepoctivého a protiprávního jednání zástupců žalovaného, pak nemá dlužník jinou právní možnost, než žalovat v rámci insolvenčního řízení o určení výše, pravosti či pořadí pohledávek (incidenční spor).

[4] Podle meziválečné úpravy [ustanovení § 112 odst. 3 zákona 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí (dále jen „konkursní řád z roku 1931“)] mohl podat odpor proti vykonatelné pohledávce každý, kdo ji popřel, tedy i úpadce.

Odkazy na ustanovení § 410 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona jsou nedůsledné, neboť předmětné normy pouze řeší vztah popřených pohledávek vůči jejich věřitelům a těmto se dává na výběr, budou-li postupovat podle předpisů o podání určovacích žalob dle insolvenčního zákona. Nemají ve vztahu k úpadci za účinek ztrátu jeho práv nebo naopak jeho zvýhodnění vůči těmto; jsou však zvýhodňující ve smyslu postavení dlužníka dle oddlužení vůči postavení dlužníka v konkursu (je na místě se ptát, je-li to ústavně konformní ve vztahu k ochraně práv dlužníka všeobecně dle ustanovení § 5 insolvenčního zákona v relaci k jednotlivým způsobům řešení úpadku).

Dovolatel pak míní, že soudy svým postupem zasáhly do jeho ústavních práv dle jím označených článků Listiny základních práv a svobod.

Dovolatel rovněž žádá, aby Nejvyšší soud odpověděl na otázku, zda odvolací soud smí nenařizovat jednání, jestliže insolvenční soud rozhodl ve věci samé (maje za to, že nikoli).

S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod číslem 92/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolání v dané věci je přípustné dle § 237 o. s. ř., když v posouzení otázky, zda dlužník v oddlužení je osobou oprávněnou k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky zajištěného věřitele, jde o věc dovolacím soudem dosud neřešenou.

Nejvyšší soud se zabýval uplatněným dovolacím důvodem (tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem) v hranicích právních otázek vymezených dovoláním.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Pro právní posouzení věci jsou pak určující následující ustanovení insolvenčního zákona:

§ 2

Vymezení některých základních pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

(...)

g) zajištěným věřitelem věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy.

§ 8

Ustanovení části první a třetí tohoto zákona se použijí, jen nestanoví-li tento zákon v části druhé ohledně některého ze způsobů řešení úpadku jinak.

§ 160

(1) Incidenční spor se projedná a rozhodne na návrh oprávněné osoby, podaný v rámci insolvenčního řízení u insolvenčního soudu; tento návrh má povahu žaloby.

(...)

(4) Žalobu podanou podle odstavce 1 opožděně nebo osobou, která k tomu nebyla oprávněna, insolvenční soud odmítne. Stejně postupuje, má-li žaloba nedostatky, které se nepodařilo odstranit a které mu brání v řízení o ní pokračovat.

(5) Brání-li projednání žaloby podle odstavce 1 nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, nebo který se nepodařilo odstranit, insolvenční soud řízení o této žalobě zastaví.

§ 190

Přezkumné jednání

(1) Přezkoumání přihlášených pohledávek se děje na přezkumném jednání nařízeném insolvenčním soudem.

(...)

§ 192

Popření přihlášených pohledávek

(1) Pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek mohou popírat insolvenční správce, dlužník a přihlášení věřitelé; popření pohledávky lze vzít zpět.

(2) Insolvenční správce může při přezkumném jednání změnit stanovisko, které zaujal k jednotlivým

pohledávkám v seznamu přihlášených pohledávek.

(3) Není-li dále stanoveno jinak, nemá popření pohledávky dlužníkem vliv na její zjištění; jeho účinkem však vždy je, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem.

(4) Věřitel může až do skončení přezkumného jednání, dokud jeho pohledávka není zjištěna, měnit výši přihlašované pohledávky. Jestliže v důsledku této změny není možné přezkoumat přihlášenou pohledávku při nařízeném přezkumném jednání, nařídí insolvenční soud zvláštní přezkumné jednání. Věřitel je však povinen uhradit ostatním věřitelům na jejich žádost náklady, které jim vznikly v souvislosti s jejich účastí na zvláštním přezkumném jednání.

§ 198

Popření nevykonatelné pohledávky insolvenčním správcem

(1) Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem, mohou uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání; tato lhůta však neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění podle § 197 odst. 2. Žalobu podávají vždy proti insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu, k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží; pohledávka popřená co do výše nebo pořadí je v takovém případě zjištěna ve výši nebo pořadí uvedeném při jejím popření.

(2) V žalobě podle odstavce 1 může žalobce uplatnit jako důvod vzniku popřené pohledávky pouze skutečnosti, které jako důvod vzniku této pohledávky uplatnil nejpozději do skončení přezkumného jednání, a dále skutečnosti, o kterých se žalobce dozvěděl později proto, že mu kupující ze smlouvy o prodeji podniku nebo jeho části neoznámil včas převzetí dlužníkovu závazku.

(3) Vyjde-li v průběhu řízení o žalobě podle odstavce 1 najevo, že popřená pohledávka je pohledávkou vykonatelnou, není to důvodem k zamítnutí žaloby, žalovaný je však v takovém případě povinen prokázat důvod popření podle § 199.

§ 201

(1) Pohledávka je zjištěna

a/ jestliže ji nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů,

b/ jestliže ji nepopřel insolvenční správce a insolvenční soud odmítl její popření přihlášeným věřitelem,

c/ jestliže insolvenční správce nebo přihlášený věřitel, který ji popřel, vezme své popření zpět, nebo

d/ rozhodnutím insolvenčního soudu ve sporu o její pravost, výši nebo pořadí.

(2) Vykonatelná pohledávka je zjištěna, také tehdy, jestliže insolvenční správce nepodal včas žalobu o její popření nebo byla-li taková žaloba zamítnuta anebo řízení o ní skončilo jinak než rozhodnutím ve věci samé.

(3) Výsledek sporu o pravost, výši nebo pořadí pohledávky poznamená insolvenční soud v upraveném seznamu pohledávek; učiní tak i bez návrhu.

(4) Rozhodnutí insolvenčního soudu o pravosti, výši nebo pořadí pohledávek jsou účinná vůči všem procesním subjektům.

§ 398

(...)

(3) Při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Tuto částku rozvrhne dlužník prostřednictvím insolvenčního správce mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich

pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení. Zajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění; při tomto zpeněžení se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.

§ 410

(1) Není-li dále stanoveno jinak, platí o přezkoumání přihlášených pohledávek za trvání účinnosti oddlužení obdobně § 190 až 202. Insolvenční správce se na své nebezpečí a na své náklady (§ 39 odst. 2) může dát zastoupit při přezkumném jednání jinou osobou; to neplatí, jestliže insolvenční soud požaduje, aby se insolvenční správce přezkumného jednání zúčastnil osobně.

(2) Popření pohledávky nezajištěného věřitele dlužníkem má za trvání účinků schválení oddlužení tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem, ustanovení § 51 odst. 2 tím však není dotčeno; pro toto popření platí obdobně ustanovení o zjištění pohledávky týkající se insolvenčního správce. Jestliže dlužník popřel pohledávku při přezkumném jednání, které se konalo před schválením oddlužení, nastávají účinky tohoto popření dnem, kdy nastaly účinky oddlužení; tento den je rozhodný i pro počátek běhu lhůt k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky. Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena dlužníkem, podávají žalobu vždy vůči dlužníku.

(3) Jde-li o vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, může dlužník jako důvod popření její pravosti nebo výše uplatnit jen skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla nebo je promlčená.

§ 411

(...)

(2) Byla-li některá z pohledávek, jež mají být uspokojeny podle splátkového kalendáře, popřena, hradí dlužník částky připadající podle splátkového kalendáře na její uspokojení v určených lhůtách k rukám insolvenčního správce, který je věřiteli vyplatí neprodleně po právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu o zjištění této pohledávky. Nedojde-li ke zjištění pohledávky, rozdělí insolvenční správce částky připadající podle splátkového kalendáře na její uspokojení mezi ostatní věřitele určené plánem jako mimořádnou splátku poměrně.

V této podobě [tj. naposledy ve znění zákona [294/2013 Sb.](#) (pro věc rozhodném)] platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době konání přezkumného jednání (6. ledna 2014) a později nedoznala změn.

K jednotlivým (dovoláním otevřeným) právním otázkám činí Nejvyšší soud následující závěry:

I. K postavení dlužníka coby osoby popírající pohledávku některého ze svých věřitelů.

V této otázce je judikatorní praxe Nejvyššího soudu ustálena následovně:

[1] Insolvenční zákon přiznává (formou výjimky z obecného pravidla vyjádřeného v § 192 odst. 3 insolvenčního zákona) popěrnému úkonu dlužníka vliv na zjištění popřené pohledávky jen za trvání reorganizace (§ 336 odst. 2 insolvenčního zákona) nebo za trvání účinků schválení oddlužení (§ 410 odst. 2 insolvenčního zákona). Obsah popěrného práva dlužníka je tedy (co do způsobnosti ovlivnit popřením pohledávky její zjištění) užší než obsah popěrného práva insolvenčního správce; oproti insolvenčnímu správci nemůže dlužník zabránit zjištění pohledávky jejím popřením, je-li v konkursu [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod číslem 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 92/2014“); usnesení je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu. Ústavní stížnost proti tomuto usnesení podanou odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 30. října 2014, sp. zn. II. ÚS 2604/2014 (usnesení je dostupné na webových stránkách Ústavního

soudu)].

[2] Jinak (nejde-li konkurs) obecně platí (s výjimkou danou ustanovením § 51 odst. 2 insolvenčního zákona co do úpravy vlivu popření pohledávky insolvenčním správcem na hlasovací právo věřitele popřené pohledávky), že popření pohledávky dlužníkem má „tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem“ a „pro toto popření platí obdobně ustanovení o zjištění pohledávky týkající se insolvenčního správce“. Pro oddlužení se přitom účinnost popěrného úkonu dlužníka (co do vlivu na zjištění popřené pohledávky) věcně omezuje jen na pohledávky nezajištěných věřitelů (srov. § 410 odst. 2 větu první insolvenčního zákona) a další omezení (co do důvodů popření) se prosazuje, jde-li o vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu (§ 410 odst. 3 insolvenčního zákona), což je dáno logikou věci, jelikož vůči dlužníku tu působí (na rozdíl od insolvenčního správce a ostatních věřitelů) závaznost pravomocného a vykonatelného rozhodnutí „příslušného orgánu“ (proti němuž se mohl a měl bránit v příslušném nalézacím řízení) [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2016, sen. zn. 29 ICdo 45/2014].

[3] Popře-li insolvenční správce pravost nebo výši nevykonatelné pohledávky anebo pořadí pohledávky (lhostejno, zda vykonatelné), je osobou věcně legitimovanou k podání incidenční žaloby přihlašovatel popřené pohledávky (§ 198 odst. 1 insolvenčního zákona), jenž nese také následky zmeškání žaloby (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. července 2013, sen. zn. 29 NSČR 25/2011, uveřejněné pod číslem 105/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a opět i usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 45/2014). Insolvenční správce osobou legitimovanou k podání incidenční žaloby v takovém případě není.

[4] Má-li řádné a včasné popření pohledávky dlužníkem při reorganizaci a v oddlužení „tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem“, pak ovšem platí o legitimaci dlužníka k podání incidenční žaloby o svém popěrném úkonu stejný závěr jako pro insolvenčního správce. Jinak řečeno, stejně jako insolvenční správce není ani dlužník v oddlužení, který popřel pravost nevykonatelné pohledávky přihlášeného věřitele, osobou legitimovanou k podání incidenční žaloby o tomto popření. Jestliže takovou žalobu přesto podá, insolvenční soud ji odmítne (má odmítnout) jako podanou osobou, která k tomu nebyla oprávněna (§ 160 odst. 4 insolvenčního zákona) [usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 45/2014].

Pro poměry dané věci odtud plyne následující:

[1] Pohledávka žalovaného byla přezkoumána v insolvenčním řízení vedeném na majetek dovolatele a jeho manželky jako vykonatelná na základě exekutorského zápisu se svolením vykonatelnosti.

[2] Pro takovou pohledávku při jejím popření insolvenčním správcem obecně platí režim ustanovení § 199 odst. 1 insolvenčního zákona (žalobu, kterou uplatňuje své popření, podává insolvenční správce) a vzhledem k tomu, že exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti není „pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu“, neplatí pro popěrný úkon insolvenčního správce omezení plynoucí z § 199 odst. 2 insolvenčního zákona. Stejný význam má u vykonatelné pohledávky popřené dlužníkem v oddlužení úprava obsažená v § 410 odst. 3 insolvenčního zákona. Jinak řečeno, vzhledem k tomu, že exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti není „pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu“, neplatí pro popěrný úkon dlužníka v oddlužení omezení plynoucí z § 410 odst. 3 insolvenčního zákona. To však nic nemění na tom, že jde o vykonatelnou pohledávku, takže osobou legitimovanou k podání incidenční žaloby o popření takové pohledávky je (podle ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona, ve spojení s § 199 odst. 1 insolvenčního zákona) dlužník v oddlužení, který ji popřel.

Napadené usnesení jež korigovalo nesprávný úsudek insolvenčního soudu, že takovou žalobu mohl při (účinném) popěrném úkonu dlužníka podat jen insolvenční správce, je s těmito závěry v souladu.

II. K možnosti odvolacího soudu rozhodnou o věci bez nařízení odvolacího jednání.

Odvolací soud při odůvodnění toho, proč o podaném odvolání rozhodl bez nařízení odvolacího jednání, správně poukázal na § 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř., úpravu obsaženou v § 94 odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona (na který odkazuje dovolatel) totiž pro incidenční spory vylučuje ustanovení § 160 odst. 3 insolvenčního zákona. Není důvod se dále vyjadřovat k této otázce pro účely posouzení odvolání proti rozhodnutí ve věci samé (jak žádá dovolatel), neboť usnesení, jímž insolvenční soud řízení zastavil dle § 104 o. s. ř., bylo sice usnesením, jímž se řízení končí, leč nikoli usnesením „ve věci samé“.

III. Ke vztahu § 411 odst. 2 insolvenčního zákona k ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona.

Ustanovení § 411 odst. 2 insolvenčního zákona hovoří o právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu o zjištění této pohledávky ve vazbě na účinné „popření“ pohledávky, tedy takové, které bylo způsobilé zabránit zjištění pohledávky. Nadto je zjevné, že tam, kde insolvenční soud i při účinném popření pohledávky dlužníkem (pro jehož popření platí ve smyslu ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona obdobně ustanovení o zjištění pohledávky týkající se insolvenčního správce) následně zastaví řízení o incidenční žalobě nebo ji odmítne, nastane následek předjímaný ustanovením § 201 odst. 2 insolvenčního zákona. Ustanovení § 411 odst. 2 insolvenčního zákona tak v žádném směru nemodifikuje úpravu popěrného režimu dlužníka v § 410 odst. 2 insolvenčního zákona.

IV. K (ne)možnosti dlužníka v oddlužení popřít pohledávku zajištěného věřitele.

[1] Ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona přiznává jednoznačně (formou odchylky od obecné úpravy popěrného režimu v § 192 odst. 3 insolvenčního zákona, jež tu má přednost ve smyslu § 8 insolvenčního zákona) popěrnému úkonu dlužníka v oddlužení tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem, jen jde-li o popření pohledávky některého z nezajištěných věřitelů.

[2] Pro posouzení, v jakém směru se prosadí popěrný úkon dlužníka ve vztahu k věřiteli, jenž pohledávku přihlásil (v souladu s vymezením dle § 2 písm. g/ insolvenčního zákona) jako zajištěnou, je přitom určující výsledek přezkumného jednání o této pohledávce ve vztahu k těm popírajícím subjektům, jejichž popěrné právo ve vztahu k zajištění omezení není (jiný věřitel, insolvenční správce).

[3] V daném případě není pochyb o tom, že žádný z věřitelů ani insolvenční správce nepopřel právo žalovaného na uspokojení přihlášené pohledávky ze zajištění (váznoucího na majetku dlužníka ve formě smluvně zřízeného zástavního práva). Tato skutečnost je určující pro posouzení, zda se za trvání účinků oddlužení mohlo prosadit popření této pohledávky dlužníkem (v režimu § 410 odst. 2 insolvenčního zákona).

[4] Zbývá dodat, že dovolací argumentace vycházející u popěrného práva dlužníka z úpravy obsažené v konkursním řádu z roku 1931 je nepřesná. Ustanovení § 112 a § 132 konkursního řádu z roku 1931 nepřiznávala tehdejšímu úpadci možnost zabránit zjištění pohledávky v konkursu vedeném na jeho majetek popřením pravosti, výše nebo pořadí pohledávky. V tomto ohledu lze naopak říci, že v českém úpadkovém právu platí závěr, že dlužník (úpadce) nemůže za trvání konkursu vedeného na jeho majetek svým popěrným úkonem zabránit zjištění pohledávky v konkursu, ve všech zákonných úpravách úpadkového práva počínaje rokem 1914 (srov. R 92/2014 nebo usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 45/2014).

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž i v tomto ohledu správné a důvod odmítnout incidenční žalobu dle § 160 odst. 4 insolvenčního zákona byl dán.

Nejvyšší soud doplňuje (ve vazbě na námítky dovolatele, že postup a rozhodnutí soudů odporoval ústavnímu pořádku České republiky), že úprava, která dlužníku v oddlužení nepřiznává možnost účinného popření zajištěné pohledávky, je pouze logickým vyústěním režimu, který platí pro

uspokojení pohledávky zajištěného věřitele v oddlužení.

Pro uspokojení pohledávky zajištěného věřitele při oddlužení platí zjednodušeně řečeno konkursní režim, když mají právo požadovat uspokojení z plného výtěžku zpeněžení zajištění a při zpeněžování se postupuje podle konkursních pravidel, na druhé straně ale nemají při oddlužení plněním splátkového kalendáře právo na jiné uspokojení zajištěné pohledávky než jen ze zajištění (§ 398 odst. 3 poslední věta insolvenčního zákona), takže po vyčerpání hodnoty zajištění již při oddlužení nedostávají ničeho dalšího (k ústavnosti uvedeného řešení srov. argumentaci obsaženou v usnesení Ústavního soudu ze dne 6. února 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13, dostupném na webových stránkách Ústavního soudu). Jsou také (právě proto, že se uspokojují jinak) vyloučeni z hlasování o způsobu oddlužení (§ 402 odst. 1 insolvenčního zákona). Insolvenční zákon tím pouze bere na vědomí fakt, že zajištění věřitelé nemají důvod ovlivňovat způsob (formu) oddlužení proto, že práva ze zajištění jsou jim garantována ve stejném rozsahu bez zřetele k tomu, jak budou hlasovat (srov. § 398 odst. 2 insolvenčního zákona při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a opět § 398 odst. 3 poslední větu insolvenčního zákona při oddlužení plněním splátkového kalendáře).

Právě okolnost, že postavení zajištěných věřitelů je při oddlužení (co do realizace zajištění) v zásadě stejné jako při konkursu, pak opodstatňuje závěr, že stejný „konkursní“ režim se prosazuje i pro účinky popření pohledávky zajištěného věřitele dlužníkem (a ten, jak zmíněno shora, nemá popěrné právo, jež by za trvání konkursu zabránilo zjištění jím popřené pohledávky).

Nejvyšší soud tedy neshledal v postupu odvolacího soudu nebo v jeho rozhodnutí ani rozpor s ústavním pořádkem České republiky, když ústavně konformním způsobem vyložil ustanovení (§ 410 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona), jež se ústavnímu pořádku České republiky nikterak neprotiví.

Jelikož ze spisu se nepodávají ani vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Pohledávka vyloučená z uspokojení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za škodu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Řízení o dovolání \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Nemajetková újma](#)
- [Vylučovací žaloba](#)
- [Osoba blízká](#)
- [Koncentrace řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Daňové řízení](#)